

Afet ve Acil Durumlarda Mahpuslar (Engelliler, Yaşlılar, Yabancılar, Çocuklar, LGBTİ , vb.) Çalışma Grubu

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Zafer Kırış

Gerekçe

Bugün itibariyle Türkiye’de 387 hapisane bulunuyor. Bu mekanların yaklaşık %60’ı, 60-75 yıllık binalardır. Yaklaşık 25 adedi 1980 döneminde, %15’i ise son 15 yılda yapılmış durumdadır. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği’nin yaptığı çalışmalarda, hapisanelerdeki insanların toplanma mekanlarının afet ve acil durum planları hesaba katılmadan yapıldığı gözlemlenmiştir. Mevcut ortak alanların ise doluluk nedeniyle koğuşa dönüştürüldüğü bilinmektedir. 70 hapisanede yapılan çalışmada, hapisanelerin bazılarının acil planları olduğu ancak hiç tatbikat yapılmadığı, çoğunda ise acil plan dahi olmadığı görülmüştür. Bu mekanlarda engelli, yaşlı, kadın ve çocuklar açısından ayrıca bir özel düzenleme yapılmadığı görülmüştür. Oysa bu grupların her birinin kendine özgü ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu konudaki bilgi eksikliğini gidermek amacıyla Bakanlığa ve Cezaevleri Genel Müdürlüğü’ne doğru soruları sormak için bir çalışmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Bugün itibariyle hapisanelerde 156 bin mahpus bulunmaktadır. Kadın sayısı yaklaşık 5 bin, 12-18 yaş arası çocuk sayısı 2000, anneleriyle yaşayan 0-6 yaş arası bebek sayısı 400 civarındadır. Hapisaneleri sadece afet durumu açısından düşünmemek ayrıca isyan ve panik gibi acil durumlarını göz önüne almak gerekir. Van depreminde 200 firar vakası ve Urfa hapisanesindeki yangında 8 mahpusun ölmesi oldukça ciddi örneklerdir. Hapisanelerde yaşanabilecek bu tür acil ve afet durumlarında SİTAP’ın rolü, hapisane idarecilerine ve mahpuslara verilebilecek eğitimler konusunda karara varılmalıdır. Bu konuda CİSST bir öneri hazırlayıp Bakanlığa sunabilir.

Çalışma Grubu Çerçeve Önerileri

3.SİTAP Çalışma Grupları toplantısında konuyla ilgili yapılan değerlendirmeler aşağıdaki şekildedir:

- Mahpusların acil durumlar ve afetlerde görebilecekleri zararların belirlenebilmesi ve önlemlerin alınabilmesi için öncelikle bu gruba yönelik önyargıların kırılması, kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı yapılması ve resmi kurumların afete yönelik söylemlerinin mahsupları da içermesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle bir algı çalışması yapılmalıdır.
- Hapisane binalarının da afetlere karşı dirençli hale getirilmesi gerekli çalışmanın yapılması ilgili kamu kuruluşlarından talep edilebilir. Ek olarak, hapisane binalarında afet ve acil durum hazırlık planı yapılması da bu kapsamda dile getirilebilir.
- Mahpuslar içinde özel ihtiyaç sahibi gruplar; engelliler, çocuklar, yaşlılar, LGBT, yabancılar üzerine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Afet ve acil durumlarda hapisaneler konusu anneleriyle yaşayan bebekler özelinde de gündeme alınmalıdır.

Bu konu için;

- Türk Psikologlar Derneği tarafından hapisane psikologları ile çalışılabileceği;
- Afette Rehber Çevirmenler Derneği tarafından tahliye uygulamalarının yabancı kaynaklarda taranması konusunda destek verilebileceği;
- Bu çalışma çerçevesinde bir hapisane seçilerek ziyarette bulunulması

yönündeki öneriler önemle dikkate alınmalıdır.

Hapishanelerin afet ve acil durumlarda nasıl bir planlamayla ele alınmasının SİTAP'ta gündeme alınmış olunması önemli bir başlangıçtır. Şimdi yapılması gereken bu başlangıcın AFAD ya da yerel idarecilerin afet ve acil durum planlarının içinde yer almasını sağlamaktır.